

Twee keer 'onzorgvuldig', ondanks positief oordeel SCEN-arts

De Regionale Toetsingscommissie Euthanasie (RTE) heeft onlangs twee keer het oordeel 'onzorgvuldig' uitgesproken, terwijl de SCEN-arts een positief advies had uitgebracht. Hieronder leest u de twee casussen en vindt u per casus een aantal vragen die u in uw SCEN-groep kunt bespreken.

In [casus 2017-73](#) ging het om euthanasie bij een patiënte met een verlaagd bewustzijn, bij wie een schriftelijke wilsverklaring ontbrak. Volgens de RTE is de ondraaglijkheid van het lijden in deze casus niet vast komen te staan.

De situatie van de patiënt

De patiënte leed aan een gemetastaseerd pancreaskopcarcinoom. Ze had de arts tijdens het ziekteproces enkele malen om euthanasie verzocht. Volgens de RTE was de procedure nog niet opgestart.

Twee dagen voor de levensbeëindiging was de patiënte door een groot CVA in coma geraakt. De avond voor de levensbeëindiging, en kort voordat de euthanasie daadwerkelijk werd uitgevoerd, had zij nog even een verbeterd bewustzijn. Op dat moment heeft ze volgens de arts haar eerdere verzoek bekrachtigd. Op zijn vraag of ze inderdaad euthanasie wilde, bevestigde de patiënte dit met een vage, positieve knik en met een kneep in zijn hand. De arts concludeerde daaruit dat er sprake was van een vrijwillig en weloverwogen verzoek.

Voor de arts was het ook duidelijk dat de patiënte op dat moment leed: ze had pijn, kreunde en huilde. De arts gaf toe dat hij onder druk van de familie stond om de euthanasie uit te voeren.

De beoordeling van de consulent

Toen de consulent een dag voor de euthanasie de patiënte bezocht, leek zij geen pijn te hebben. Ook was er op dat moment geen dyspnoe of discomfort. De ondraaglijkheid van het lijden bestond volgens de consulent uit verlies van autonomie en bedlegerigheid. Maar hij gaf daarbij aan dat dat op dat moment niet meer te toetsen was, omdat hij niet met de patiënte kon spreken.

De consulent concludeerde dat aan de zorgvuldigheidseisen was voldaan, ook al kon hij niet zelf de ondraaglijkheid van het lijden vaststellen. Omdat er geen schriftelijke wilsverklaring was, kon hij ook niet zelf beoordelen of er sprake was van een vrijwillig en weloverwogen verzoek. De consulent heeft zijn conclusie gebaseerd op het patiëntenjournal en het gesprek met de arts en met de kinderen van patiënte.

Het oordeel van de RTE

Ten aanzien van de uitvoerend arts concludeert de RTE dat die niet overtuigend heeft kunnen vaststellen dat er sprake was van een vrijwillig en weloverwogen verzoek van de patiënte. Ook heeft de arts volgens de RTE niet overtuigend aangetoond dat de patiënte ten tijde van het verlaagde bewustzijn ondraaglijk leed.

Vragen:

- Kon de consulent concluderen dat er een vrijwillig en weloverwogen verzoek was, ook al kon hij niet meer met de patiënte spreken en ook al was er geen schriftelijk euthanasieverzoek?
- Kon de consulent concluderen dat er sprake was van uitzichtloos en ondraaglijk lijden, ook al waren daar tijdens zijn bezoek geen uiterlijke tekenen van?

Casus 2017-24 betref euthanasie bij een psychiatrische patiënt, uitgevoerd door een arts van de Levensindekliniek. De geconsulteerde SCEN-arts was geen psychiater. De RTE meent dat de arts, naast de reguliere consulent, ook nog een onafhankelijke psychiater of een consulent/SCEN-arts met een specifieke deskundigheid als psychiater, had moeten inschakelen.

De situatie van de patiënt

De patiënt leed sinds tientallen jaren aan chronische psychiatrische problematiek. Vanaf zijn puberteit kampte hij met depressiviteit, angstaanvallen en paranoïde wanen. De behandelend psychiater concludeerde dat er naast de geboden behandelingen geen behandelopties meer waren.

Het euthanasieverzoek en de consultatie van de SCEN-arts

De patiënt heeft een euthanasieverzoek gedaan bij een arts van de Levensindekliniek. Die heeft de euthanasie uitgevoerd. Daarvoor heeft hij een SCEN-arts geconsulteerd die geen psychiater was. Deze concludeerde dat aan de zorgvuldigheidseisen was voldaan.

Geen consultatie van een psychiater

Toen de arts het euthanasieverzoek kreeg, wist hij dat hij een onafhankelijke psychiater zou moeten raadplegen. Toch heeft hij dat niet gedaan. Hij schatte namelijk in dat een eerdere telefonische consultatie van een psychiater afdoende was. Deze psychiater was geconsulteerd nadat de patiënt eerder een euthanasieverzoek had gedaan bij zijn eigen psychiater. Bij deze consultatie bleek dat de patiënt vermoedelijk geen ASS had. Daarnaast bleek dat de geconsulteerde psychiater geen bijzondere expertise had op het gebied van de psychiatrische stoornis van de patiënt (schizoïde persoonlijkheidsstoornis).

Een andere reden voor de arts om geen psychiater te raadplegen, had te maken met de onafhankelijkheid. Volgens de arts zijn psychiaters dikwijls verbonden aan dezelfde organisatie, wat hun onafhankelijkheid in gevaar brengt. Desgevraagd zei de arts dat hij eventueel een psychiater van ziekenhuis X of Y had kunnen vragen en dat hij dat in andere gevallen ook had gedaan. Nu had hij daar echter van afgezien, omdat de patiënt jarenlang was behandeld in ziekenhuis X, waardoor de onafhankelijkheid van de psychiaters daar niet gegarandeerd was.

Aan de arts is verder gevraagd of hij nog had overwogen om een onafhankelijk psychiater/SCEN-arts te raadplegen. Daarop antwoordde hij dat hij wist dat psychiaters/SCEN-artsen dat liever niet hebben, omdat ze dan onevenredig belast worden. Daarnaast is aan de arts gevraagd of hij om praktische redenen geen SCEN-arts/psychiater had gezocht. Daarop zei hij dat hij had geworsteld met de vraag of de daarvoor te benaderen psychiaters wel voldoende onafhankelijk zouden zijn. Veel psychiaters zijn volgens de arts verbonden aan een instelling en het benaderen van een psychiater/SCEN-arts die hij kende, leek hem niet wenselijk.

Het oordeel van de consulent en de RTE

De RTE komt tot het oordeel 'onzorgvuldig', omdat de arts zelf niet over de benodigde psychiatrische deskundigheid beschikte en ook de geraadpleegde SCEN-arts geen psychiater was. De arts had naast de reguliere consulent ook zelf nog een onafhankelijke psychiater moeten raadplegen.

Vragen

- Kon de consulent tot het oordeel komen dat er voldaan is aan de zorgvuldigheidseisen terwijl er geen onafhankelijk psychiater was geraadpleegd?
- In hoeverre is het een taak van de consulent om te beoordelen of er een onafhankelijk psychiater is geraadpleegd?